

Vse manj deklet se zanima za učiteljski poklic, povečuje pa se vpis na te fakultete

AVTOR Nina Šprohar

SAŠA DESPOT

Sistem izobraževanja kot kariernega področja je izrazito reguliran in zaprt, kar mlade, ki na trgu dela pričakujejo predvsem prehodnost, raznolikost izbire, ne navdušuje. Če so dekleta v preteklosti množično prepoznavale svojo življenjsko karierno priložnost na področju vzgoje in izobraževanja, se danes sicer počasi, a vztrajno preusmerjajo tudi na druge, do včeraj še bolj "moške" študije.

Z dr. **Sabino Žnidaršič**, svetovalko v Vpisni službi **Univerze v Ljubljani**, doktorico zgodovine in raziskovalko ter spremljevalko sodobnega trga dela, smo med drugim govorili tudi o tem, kakšni so trendi pri vpisu na fakultete, študijske programe, ki odpirajo pot v učiteljske poklice, kakšni izzivi so pred izobraževalnim sistemom v Sloveniji ter o tem, kakšne kompetence bomo potrebovali za uspešno kotiranje na trgu dela v prihodnosti. "Vsi trendi in, predvsem, pričakovanja in potrebe kažejo, da učiteljski

poklic jutri ne bo imel več veliko skupnega z učiteljskim poklicem včeraj," pravi sogovornica, ki nam je razložila tudi, zakaj se v Sloveniji trend gospodinj ne bo nikoli uveljavil.

Glede na to, da ste zaposleni v visokošolski prijavno informacijski službi, imate najbrž odličen vpogled v vpise na fakulteto. Kaj opazate, kakšni so trendi pri izbiri študija? Kakšne so razlike med spoloma pri vpisu, ali tekom let opazate kakšne spremembe? Se dekleta zdaj kaj bolj pogumno odločajo za tiste poklice, ki so prej veljali za tradicionalno moške?

 OSEBNI ARHIV

Podobno kot že zadnjih nekaj deset let se za študij odloča več deklet kot fantov, razmerje je približno 60:40. Posebej izrazito dekleta prevladujejo, na primer, na **Fakulteti za socialno delo**, kjer jih je desetkrat več kot fantov, na **Pedagoški fakulteti** jih je devetkrat več, na Zdravstveni šestkrat. Dekleta prevladujejo tudi na **Fakulteti za družbene vede**, na **Fakulteti za arhitekturo**, na **Filozofski fakulteti**, na **Fakulteti za farmacijo**.

Vendar se področja zanimanja in izbire za dekleta v zadnjem desetletju opazno dopolnjujejo; še posebej je to opazno na magistrski stopnji študija. Tako se povečuje delež deklet na **Fakulteti za matematiko in fiziko**, predvsem na področju Finančne matematike, na **Fakulteti za elektrotehniko**, na primer, na magistrskem interdisciplinarnem študijskem programu Uporabna statistika, v katerem sodelujejo poleg **Fakultete za elektrotehniko** še Biotehnična fakulteta, **Fakultete za družbene vede**, **Ekonomska fakulteta**, **Fakulteta za matematiko in fiziko** ter **Medicinska fakulteta**. Počasi se dviguje tudi delež deklet na **Fakulteti za računalništvo**. Na **Fakulteti za šport** sicer prevladujejo fantje, le na programu kineziologije, ki naj bi bil vstopno bolj zahteven, prevladujejo dekleta.

Videti je, da se počasi krhajo predpostavke, kateri študiji so zanimivi za dekleta. To je tudi eden od razlogov, da je premalo kadra v šolskem sistemu, kjer med strokovnimi sodelavci sicer izrazito prevladujejo ženske.

Šolstvo očitno za dekleta ni več prva izbira, fantov pa tovrstni poklici, očitno, ne zanimajo dovolj. Ko govorimo o tem, da v Sloveniji manjka učiteljev, bi lahko bolj natančno rekli, da ga zapuščajo učiteljice.

Kaj pa je po vašem mnenju glavni razlog, da je temu tako? So res krive nizke plače?

Mislím, da to ni glavni problem, bolj gre za kariérne ambícije in priložnosti. Problem izobraževanja kot kariérnega področja za strokovnjaka je namreč v tem, da je izrazito reguliran in zaprt. To pomeni, da če bi nekdo z drugačnega študijskega področja želel postati učitelj in bi imel na določenem področju izjemno, novo, želeno in potrebno znanje, ga po določenih pravilnika o izobrazbi učiteljev, ne bi spustili za kateder, ker pač nima pogojev za pridobitev ustrezne poklicne kvalifikacije. Očitno smo se tukaj "zaplezali", rešitve pa niso preproste.

Učiteljski poklic je eden izmed reguliranih, kar pomeni, da lahko učiš le, če imaš točno določeno izobrazbo, točno določene delovne izkušnje in strokovni izpit. Potem lahko vstopiš v šolo in učiš samo ta predmet.

Tudi kariérno je ta poklic problematičen. Danes pa mladi na trgu dela pričakujejo predvsem interdisciplinarno odprtost, prehodnost, kar je tudi sicer odgovor na sodobne izzive na trgu dela. Za uspeh na trgu dela namreč ni več dovolj le, da imamo diplomo; pomembno je, da nenehno razvijamo ključne kompetence, sposobnost sodelovanja v timih, pridobivamo nova znanja in se učinkovito prilagajamo spremembam.

Pada tudi skupno število študentov na fakultetah. Je zanimanja za študij med mladimi res manj, ali lahko okrivimo spremenjeno demografsko strukturo v državi?

Še vedno večinski delež srednješolcev izobraževanje nadaljuje, vendar nam ljudi z znanji, izkušnjami in motivacijo za sodelovanja zmanjkuje. Zato so razprave o tem, da naj bi na univerzitetne programe sprejemali le gimnazijce, zelo kratke sape. V resnici bi morali omogočiti študij vsakomur, ki je zanj dovolj motiviran in sposoben; edina prepreka so prostorske in strokovne omejitve. Ne moremo si privoščiti, pa ne le mi, v Sloveniji, da jih ne bi spodbujali. Demografska slika za prihodnost je že dokaj jasna in nič se ne bo več zgodilo, da bi ta trend ustavilo.

Leta 2023 se je prvič v zgodovini v enem letu v Sloveniji rodilo manj kot 17 tisoč otrok. Trendi so podobni v večini razvitih držav sveta. V ZDA na politični desnici skušajo ta trend ustaviti s popularizacijo gospodinj, po spletu se širi nešteto objav o ženskah, ki so prekinile svojo poklicno kariero in se posvetile zgolj vzgoji otrok in skrbi za dom – to naj bi bil recept za družinsko srečo. V Sloveniji pa ta ideja ni padla na plodna tla. Zakaj?

Novi in udobni ortopedski čevlji za pomlad 2025!

Fiippy

KUPITE ZDAJ

Google Brain Co-Founder Andrew Ng, Recommends: Read These 5 Books And...

Blinkist: Andrew Ng's Readi...

Learn More

Imeti veliko otrok je v ZDA že nekaj desetletij statusni simbol. Medtem ko se je nataliteta v 60. letih prejšnjega stoletja v večini zahodnega sveta začela zniževati, je bil v ZDA, pa morda ne le tam – bolj kot geografija so pomembni socialni statusi, najbolj izrazit dvig natalitete prav med najbogatejšim slojem prebivalstva.

Elon Musk se je recimo nedavno razveselil svojega 14. otroka

...

Imeti otroke je vedno pomenilo svojevrstno investicijo v bodoče dediče. Ekstremno bogati očitno razmišljajo na način, da je njihovo premoženje tako veliko, da potrebujejo vsaj 10 otrok (in po možnosti tudi več žena), da bodo lahko to koristili. Menim pa, da se v Sloveniji trend gospodinj ne bo nikoli zares prijel. Žensko gibanje, ki je bilo na področju Slovenije živo že od konca 19. stoletja, je ciljalo predvsem na možnost izobraževanja in profesionalizacije za ženske. Zaposlovanje in izobraževanje žensk pa vedno rezultira v nižjo rodnost. Da dekleta lahko študirajo in se zaposlujejo, je bila prva zmaga feminizma v 19.

stoletju in težko verjamem, da bi se Slovenke temu kdaj odrekle. Tudi delež zaposlenih žensk pri nas ostaja konstanten.

 PROFIMEDIA

Razmere v svetu se hitro spreminjajo in tem spremembam se mora prilagajati tudi šolski sistem. Zdaj se o tem šalimo, pa vendar – učitelji so včasih potrebo po računanju na pamet utemeljevali s tem, da ne bomo imeli kalkulatorjev vedno v žepu. Očitno so se zelo motili. Bi bilo po vašem mnenju v kurikulum smiselno vključiti tudi znanja, ki so povezana z razumevanjem in vrednotenjem digitalnih podatkov?

Funkcionalna raba sodobne tehnologije sodi v zahteve sodobne pismenosti; najboljši prostor za razvoj te kompetence pa je prav šola. Iskanje virov je ena od ključnih kompetenc prihodnosti. Kako med milijoni zadetkov na Googlu najti pravi odgovor? Kako uspešni bomo pri razbiranju in prepoznavanju najkoristnejših informacij, je pomembno odvisno od našega znanja, kot še vedno (in vedno bolj) ključne posameznikove kompetence. Pri iskanju virov, odgovor in informacijskih pomagal nam lahko učinkovito pomaga tudi umetna inteligenca, kot je ChatGPT. Vendar pa lahko pridobljene odgovore ustrezno vrednotimo le skozi znanje, ki ga že imamo in ki ga nenehno dopolnjujemo, razvijamo. In to je pomembna vrednost in poslanstvo novodobnega izobraževanja – razviti temeljno znanje in spretnosti, ki nas bodo zaščitili pred manipulacijami, ki bodo vedno močnejše.

Zveni kot misija nemogoče – kako bi lahko otroke to naučili v šoli?

Z umno uporabo, vključevanjem sodobne tehnologije in rešitev, ki jih le ta ponuja – in ki jih bo ponujala še več in še boljše, kolikor bolj jo bomo uporabljali! Ob tem pa morajo biti pri uporabi tehnologije tudi učitelji na tekočem, kje vse je njen domet oziroma kje je prekratka in bi jo veljalo nadgraditi. Primer prav njihove učinkovite intervencije so Microsoftovi Teamsi, ki so se v času pandemije nadgradili in razvili v učinkovit pripomoček prav za potrebe pouka.

Projekcije prihodnje šole kažejo, da se bo s smiselno uporabo sodobne tehnologije bistveno povečala uspešnost, hitrost pridobivanja znanja. Le to pa bo postalo temelj za razvijanje drugih ključnih kompetenc prihodnosti: ustvarjalnega razmišljanja, iskanje rešitev, sodelovanja ...

Kako pa si predstavljate šolo čez nekaj deset let?

Šolski sistem je pred ogromnim izzivom, a se spremembam upira, čeprav je jasno, da tako ne bo šlo več naprej. To ni problem zgolj pri nas; konec koncev moramo vedeti, da govorimo o ključnem družbenem podsistemu, ki smo ga razvijali vse od sredine 19. stoletja. A zdaj smo zaradi razvoja tehnologije in znanosti – ter družbe in odnosov v celoti – na prelomu in učiteljski poklic jutri ne bo imel več veliko skupnega z učiteljskim poklicem, kot smo ga poznali včeraj. Ravnatelj, ki se zavedajo tega problema, napovedujejo, da se bo zaradi (pre)počasnega uvajanja sprememb zgodil podoben proces, kot se je dogajal v zdravstvu, torej privatizacija, oblikovanje vzporednega stebra.

Je to sploh še možno preprečiti, ali bolje – si to sploh želimo preprečiti?

Znova si moramo postaviti zelo osnovno vprašanje, ki se ga že nekaj časa ne sprašujemo več: zakaj sploh hoditi v šolo? To je nekaj, kar je bilo v 20. stoletju vrednota »per se«, saj je posamezniku zagotavljala, ali vsaj obljubljala varno prihodnost v svetu plačanega dela in deloma je še danes, vendar so razmere zdaj bistveno drugačne. Danes vam bo otrok, ki se mu ne ljubi učiti, mirno odvrnil, da lahko vse te informacije dobi na Googlu in v večini primerov ima prav. Torej, ali se lahko izobraževalni sistem na novo osmisli? Ali ima neko presežno vrednost, ki je sicer zgolj prenos znanja na različnih nivojih nimajo, da je zato smiselno hoditi v šolo, pa naj bo to osnovna, srednja šola ali pa **univerza**?

Drugi del intervjuja, v katerem smo med drugim govorili o tem, ali bomo v prihodnje res delali manj, o porastu izgorelosti na delovnem mestu in o tem, kako se pripraviti na službo, ki sploh še ne obstaja, pa si lahko preberete jutri.

nina.sprohar@styria-media.si